

Γ΄ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

**Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ
ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ**

Πρωτοπρεσβυτέρου Ιωάννου Άγγελιδάκη

Κατά την έναρξη της θείας Λειτουργίας, την ώρα που ο Ιερέας ευλογεί και μακαρίζει τη Βασιλεία του Θεού, «Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός...», κρατά στα χέρια του το Ιερό Ευαγγέλιο και κάνει το σημείο του σταυρού πάνω στην Αγία Τράπεζα.

Ο πρώτος λόγος της Θείας Λειτουργίας είναι ευλογία και μακαρισμός. Και η πρώτη πράξη της Θείας λειτουργίας είναι ο σταυρός. Έτσι ο Σταυρός δεν είναι μόνο η οδός και «ή θύρα του παραδείσου, αλλά ο ίδιος, ο της Έκκλησίας ωραίος παράδεισος. Είναι τό δένδρο της καινής και άφθάρτου Ζωής που τρέφει τους πιστούς».

Στο μέσον της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και προ του Πάσχα η Εκκλησία μας προβάλλει την εορτή της Σταυροπροσκυνήσεως. Περίοδος αγώνων πνευματικών. Τρίτη Κυριακή των Νηστειών και η πορεία των δοκιμασιών για τους πιστούς δεν τελειώνει. Η Εκκλησία ακολουθεί εορτολογικά την πρακτική του Κυρίου, που εν όψει της δίωξής του, της καταδίκης και του σταυρικού θανάτου του, απευθύνει προς τους μαθητές του και τον λαό που τον ακολουθούσε λόγο σκληρό αλλά και αληθινό: «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἄρατω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι».

Η διασπαστική ενέργεια της αμαρτίας

Για να καταλάβουμε τη μεγάλη σημασία του Σταυρού, πρέπει να δούμε την διασπαστική ενέργεια της αμαρτίας. Πριν από την πτώση υπήρχε ενότητα μεταξύ Θεού και ανθρώπου και όλης της κτίσεως. Το γεγονός ότι ο άνθρωπος είναι η εικόνα του Θεού σημαίνει ότι η ανθρώπινη φύση δημιουργήθηκε «ἄμαχος, εἰρηνική, ἀστασίαστος, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ αὐτὴν δι' ἀγάπης ἐσφιγμένη. Ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἦταν καθαρὴ καὶ ἀγνή. Δὲν ὑπῆρχε σ' αὐτὴ τό στοιχεῖο τῆς ὅποιας ἀμαρτίας. Ὅλες οἱ ζωτικὲς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ἡ σκέψη, ἡ βούληση καὶ ἡ ἐπιθυμία ἦταν στραμμένες στὸν Θεό. Ὁ ἄνθρωπος ἔχαιρε τὴ ζωὴ του κοντὰ στὸ Θεό. Ἦταν ἀμέριμνος, ἀπολαμβάνοντας τὴν καθαρὴ σχέση του μὲ τὸν δημιουργό του. Διῆγε ζωὴ ἡσυχῆ καὶ εἰρηνική». Αὐτὴ τὴν εἰρήνη, ὡς ἐλεύθερη ἀποδοχὴ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἀπελάμβανε ζώντας κοντὰ Του. Μετὰ τὴν πτώση διασπάστηκε ἡ κτίση καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεό.

Σήμερα ξέρουμε τις φοβερές συνέπειες που προέρχονται από την διάσπαση του ατόμου. Δεν μπορούν όμως να συγκριθούν αυτές με τα αποτελέσματα από την διάσπαση του ανθρώπινου προσώπου λόγω της αμαρτίας.

Ο ορατός κόσμος δημιουργήθηκε από το Θεό ως βασίλειο του ανθρώπου. Ο άνθρωπος υπάρχει ανάμεσα στον Θεό και τον κόσμο-βασιλεύς ἐπὶ τῆς γῆς, βασιλευόμενος ἀνωθεν. Δέχεται ἀπὸ τὸν Θεὸ τὸν κόσμο ὡς εὐλογία καὶ τὸν ξαναπροσφέρει στὸν Θεὸ ὡς εὐχαριστία. Αὐτὴ ἡ εἰρηνικὴ συνύπαρξη τοῦ ἀνθρώπου με τὸ Θεὸ καὶ τὸν κόσμο διαταράχθηκε με τὴν πτώση.

Με τὴν αμαρτία ὁ ἄνθρωπος υποτάχθηκε στὴ φθορὰ καὶ τὸ θάνατο. Ἐχασε τὴν ἐλευθερία, ἐγίνε δούλος καὶ ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ

του εαυτού του, και η γή που δημιουργήθηκε από το Θεό, «καλή λίαν», γίνεται πρόσκαιρος και φθαρτή. «Ἡ ἁμαρτία ἔσβησε τήν πνοή τῆς ζωῆς καί ὁ ἄνθρωπος ἔμεινε γῆ πάσχουσα».

Ο Γρηγόριος ο Παλαμάς γράφει: «Ντυθήκαμε τούς δερματίνους χιτῶνες», δηλαδή το αρρωστημένο και θνητό σώμα, μετακομίσαμε στόν πρόσκαιρο και φθαρτό αυτό κόσμο.

Ο άρχοντας του κόσμου ο άνθρωπος γίνεται δούλος του κόσμου. Σύμφωνα με την διδασκαλία του αγίου Μαξίμου «η αμαρτία δεν είναι μια απλή παράβαση ενός νόμου, αλλά η ανώμαλη κίνηση των φυσικών δυνάμεων της ψυχής». Δηλαδή, αντί ο άνθρωπος να κινείται αδιάλειπτα προς τον Θεό, που είναι η πηγή της ζωής και της θεώσεως, κινείται προς τα αισθητά. Έτσι η αμαρτία είναι στέρηση του αγαθού και η «ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἔκουσίως παραδρομή» κατά τον Ιωάννη τον Δαμασκηνό. «Ὁ Ἀδάμ δέν ἔπρεπε νά ἀπλώσει χέρι στό ἀπαγορευμένο δένδρο, νά κόψει καί νά φάγει τούς καρπούς του. Μόνο μέ τόν τρόπο αὐτό τοῦ παρεχόταν ἡ δυνατότητα νά διαστείλει τή δική του θέληση ἀπό τοῦ δημιουργοῦ του, νά δείξει ὑπευθυνότητα καί ἐλεύθερη προσαρμογή τῆς βούλησῆς του, στη βούληση τοῦ δημιουργοῦ καί νά γνωρίσει ἠθικά τή φύση του».

Ας δούμε όμως αναλυτικότερα αυτήν την «ανώμαλη κίνηση» και διάσπαση του ανθρώπου.

Πρώτον, διασπάστηκε ο άνθρωπος από τον Θεό. Αφού ο Θεός είναι το φως και η ζωή των ανθρώπων, καταλαβαίνουμε ότι με την απομάκρυνσή του ο άνθρωπος κλείστηκε στο σκοτάδι και στο

θάνατο, φόρεσε τους «δερματίνους χιτῶνας» της φθοράς και της θνητότητας και αγνοούσε το Θεό λατρεύοντας τα είδωλα.

Δεύτερον, διασπάστηκαν και οι άνθρωποι μεταξύ τους. Ο Αδάμ βλέποντας την Εύα αμέσως μετά την δημιουργία της χάρηκε και είπε «τοῦτο ὄστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου» (Γεν 2,23). Μετά όμως από την αμαρτία είπε: «ἡ γυνή, ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον» (Γεν 3,12). Από «ὄστοῦν...» ἐγινε αμέσως η γυναίκα που του ἔδωσε ο Θεός.

Τρίτον, διασπάστηκε ο άνθρωπος εσωτερικά. Πριν από την αμαρτία όλες οι δυνάμεις της ψυχῆς ἦταν ενωμένες, αφού κέντρο τους ἦταν ο Θεός. Μετά την αμαρτία χάθηκε το κέντρο και αποδιοργανώθηκαν. Η αμαρτία ἔφερε μέσα στον ἄνθρωπο και στον κόσμο τὴ σύγχυση και την ταραχή. Ἄλλα σκέπτεται ο νους, ἄλλα επιθυμεί η καρδιά και ἄλλα πράττει η βούληση του ἀνθρώπου. Αιτία της αμαρτίας ἦταν ο ἄνθρωπος, αιτία της σωτηρίας ἐγινε ο Θεός. Ο ἄνθρωπος ἀμάρτησε γιατί ἔτσι ο ἴδιος το θέλησε. Το θέλησε ελεύθερα, αν και στην πτώση του συνήργησε και ο διάβολος, παρασύροντάς τον δολίως στην αποστασία. Με την αμαρτία ο ἄνθρωπος ἐγινε εχθρός του Θεοῦ και του εαυτοῦ του.

Τέταρτον, διασπάστηκε ο σύνδεσμος μεταξύ του ἀνθρώπου και της κτίσεως. «Ἔβγαλε σκληρὴ ἀπόφαση ἐναντίον τοῦ Ἀδάμ. Τὴν ἡμέρα πού θά φᾶτε θά πεθάνετε ὅπωςδήποτε. Ὁ Ἀδάμ ἐξέπεσε ἐξαιτίας τοῦ καρποῦ τοῦ ἀπαγορευμένου δένδρου-ξύλου, ἐνῶ ἐμεῖς ἐξαιτίας τοῦ Σταυροῦ-τοῦ ξύλου εἰσερχόμαστε στὸν παράδεισο». Ο ἄνθρωπος πριν από την πτώση ἦταν βασιλιάς ὅλης της κτίσεως. Τώρα όμως, μετά την πτώση, ἔχασε τον θρόνο του και η κτίση

αρνείται να υποταχθεί. Όλη η κτίση που πλάσθηκε εκ του μηδενός από το Θεό, σαν είδε τον Αδάμ να έχει βγεί από τον παράδεισο, δεν ήθελε πια να υποταχθεί στον παραβάτη, ο ήλιος δεν ήθελε να λάμψει, η σελήνη δεν ανεχόταν να φέγγει, οι πηγές δέν είχαν σκοπό να αναβλύζουν, τα ποτάμια δεν ήθελαν να κυλούν, ο αέρας μελετούσε από μέσα του να συσταλεί και να μή δώσει αναπνοή στον αντάρτη. Τα θηρία κι όλα τά ζώα της γης, σαν τον είδαν γυμνό από την προηγούμενη δόξα του, τον περιφρόνησαν.

Τέλος, όλη η κτίση διασπάστηκε από το Θεό, είναι πλέον υποταγμένη και δούλη του θανάτου εξαιτίας της αμαρτίας (αστοχίας) του ανθρώπου.

Όλες αυτές τις διασπάσεις τις ένωσε ο Σταυρός του Χριστού.

Γι' αυτό και η Εκκλησία ψάλλει: «ήπλωσας τὰς παλάμας καὶ ἤνωσας τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα». Και ο άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων λέγει: «Άπλωσε στό σταυρό τά χέρια, γιά νά ἀγκαλιάσει τά πέρατα τῆς οἰκουμένης. Άπλωσε τά ἀνθρώπινα χέρια, αὐτός πού μέ τά πνευματικά του χέρια στερέωσε τόν οὐρανό, καί καρφώθηκαν μέ καρφιά». Και συνεχίζοντας προσθέτει: «ἐγηγερμένου τοῦ σημείου, τοῦτέστιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, γέγονεν ἄφεις τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, συνδρομή πρὸς ὁμοψυχίαν, σπουδὴ πρὸς ὁμόνοιαν καὶ ὁμοπιστίαν τῶν πάλαι διηρημένων». Έτσι ο θάνατος του Χριστού στον Σταυρό και κατ' επέκταση το ζωοποιό ξύλο του Σταυρού έγινε η αρχή της ενότητας και αφθαρσίας όλης της φύσεως. Η ανθρώπινη φύση του Χριστού, σηκώνει τα αμαρτήματα όλων των ανθρώπων, και πεθαίνοντας αυτή πεθαίνει μεν η αμαρτία, εμείς όμως, κερδίζουμε την ανάσταση, ελευθερωνόμαστε με δικαιοσύνη. Γι' αυτό και ο

απόστολος Παύλος μας λέει: «ἐπειδὴ διὰ μέσω ἑνὸς ἀνθρώπου ἦλθε ὁ θάνατος, διὰ μέσω ἑνὸς ἀνθρώπου ἦλθε ἡ ζωὴ, διὰ τοῦ Σωτήρα, ὁ ὁποῖος πέθανε μέ τῆ θέλησὶ του» (Ρωμ.5,17).

Τη σωτηρία του αμαρτωλοῦ ἀνθρώπου θέλησε ὁ ἴδιος ὁ Θεός στο πρόσωπο του Υἱοῦ και Λόγου του. Και αφού τὸ αμαρτωλό πλάσμα του δεν μπορούσε ν' ἀνέβει στον Θεό, κατέβηκε ὁ Θεός ἀπὸ τον ουρανὸ για να σώσει τον πλανηθέντα ἀνθρώπο. Πὼς θα γινόταν ὁμως αὐτό; Θα γινόταν ἐρήμην του ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔπεσε στην αμαρτία; Ἡ ἀπειρη σοφία του Θεοῦ βρήκε τον τρόπο κάλυψης του κενοῦ αὐτοῦ. Προσέλαβε στην θεότητά του τη φύση του ἀνθρώπου, ὡστε και οἱ δύο μαζί να δώσουν τη μάχη κατὰ της αμαρτίας και να λυτρώσουν τὸ ἀνθρώπινο γένος ἀπὸ τη φθορά και τον θάνατο. Ὁ Θεός δεν τον ἔσωσε ἀφ' ὑψηλοῦ, ἀλλὰ ἦλθε ὁ ἴδιος στα πράγματα, ἔζησε μέσα του την ἀνθρώπινη ζωὴ (χωρὶς νὰ αμαρτήσῃ, διότι δεν εἶχε πάθη) και με τὸ ἔργο και τὸ πάθος του λύτρωσε πραγματικά τον ἀνθρώπο. Ὁ ἀνθρώπος ἐπιστρέφει στον Θεό και ἐνώνεται μαζί του. Ἐνδύεται τὸ φως και αποκτὰ την Ζωή. Αποβάλλει τὸ ἔνδυμα της φθορᾶς και της θνητότητας και ἐνδύεται τὸ ἔνδυμα της ἀφθαρσίας και ἀθανασίας, και ἐπιστρέφει ὅλη ἡ κτίση στον Θεό.

Ὁ Σταυρός του Χριστοῦ εἶναι ἡ υπερφυῆς και ἔνδοξη Ἁγία Τράπεζα, πάνω στην ὁποία ὑπάρχει ὁ ἐσταυρωμένος Κύριος, ὁ ὁποῖος, ὡς μέγας Ἀρχιερεὺς, τέλεσε την μεγάλη θυσία, που συντέλεσε στην ἐπιστροφή ὅλης της κτίσεως στον Θεό. «Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν» (Εβρ 4,15). Ἡ θεία Ευχαριστία εἶναι τὸ μυστήριο του σταυρικοῦ θανάτου

του Χριστού. Έτσι, μετέχοντας στην Ευχαριστία γευόμαστε τούς καρπούς της θυσίας του Χριστού.

Σταυρός: αγάπη και ελευθερία

Δια του Σταυρού του Χριστού,γράφει ο ιερός Δαμασκηνός « ο θάνατος κατήργηται...η ανάσταση δεδώρηται...πύλαι παραδείσου ηνοιχθησαν...τέκνα Θεού κληρονόμοι γεγόναμεν». Ο άνθρωπος ελευθερώθηκε από τη σκλαβιά του θανάτου και του διαβόλου, αποκαταστάθηκε η πρωτόκτιση ωραιότητα. Διότι αφότου ανέβηκε ο Χριστός στο σταυρό και απέθανε καί αναστήθηκε,αποκαταστάθηκε η ελευθερία των ανθρώπων και σχηματίσθηκε η μορφή και η ωραιότητά τους. Εκεί στο άγιο θυσιαστήριο, βλέπουμε τη ρίζα που βλάστησε το ξύλον της Ζωής, ο Σταυρός, την αγάπη του Θεού για τον άνθρωπο. Η αγάπη Του είναι η ρίζα και ταυτόχρονα ο καρπός του Σταυρού. Κι αν εμείς σταθούμε αδύναμοι και μικροί και δεν μπορούμε να σηκώσουμε τον σταυρό μας, και πάλι δεν θα είμαστε εκτός της αγάπης και της συμπάθειας του Χριστού.

Ο Σταυρός του Χριστού πρέπει να προσεγγίζεται όχι με την πεπτωκυία λογική, αλλά με το μυστήριο της αγάπης του Χριστού «τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλ. 2,20) και η αγάπη του πιστού προς τον Χριστό και η ένωση του ανθρώπου με τον Θεό είναι πραγματικά βίωση του μυστηρίου του Σταυρού, «Χριστῷ συνεσταύρωμαι...» - Γαλ 2,20).

Εδώ θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι συνδέονται στενά ο Σταυρός και η αγάπη. Η αγάπη εκφράζεται ως Σταυρός και ο Σταυρός εκφράζεται ως αγάπη. Ο Μητροπολίτης Μόσχας Φιλάρετος

ερμηνεύοντας τα περί του Σταυρού λέει: «Ο Σταυρός είναι η αγάπη του Πατρός που θυσιάζει τον Υιόν, η αγάπη του Χριστού που δέχεται να θυσιαστεί, η αγάπη του Αγίου Πνεύματος που θριαμβεύει δια της αηττήτου δυνάμεως της θυσίας». Ο Θεός σταυρώνεται σεβόμενος την ελευθερία του ανθρώπου.

Η σταύρωση είναι μάχη του Θεού για την ελευθερία, είναι εχέγγυο της θείας ελευθερίας στον άνθρωπο. Ο Χριστός στο Σταυρό νικά τον πρώτο και μεγάλο πειρασμό τού ανθρώπου, που είναι η αυθαίρετη επίθυμία, επειδή το να είμαστε ελεύθεροι να κάνουμε ό,τι θέλουμε, αυτό δεν είναι ελευθερία αλλά αμαρτία. Αν η ελευθερία είναι κυρίως ελευθερία από τον εαυτό μας, και αυτό επειδή κανείς δεν είναι περισσότερο εχθρός του ανθρώπου, όσο ο ίδιος ο εαυτός του, τότε η υπακοή παραμένει ο δρόμος των ελευθέρων υιών, των υιών της ελεύθερης αγάπης. Ο Σταυρός είναι το αποκορύφωμα της κενώσεως του Θεού, που φανερώνει μυστικά την παντοδυναμία Του. Είναι «ή ύψιστη φανέρωση τής θεανθρώπινης ἐλευθερίας».

Αυτός δε ο Σταυρός, η αυτοθυσιαστική αγάπη, η αυτοκένωση, είναι προαιώνιος, γι' αυτό στο βιβλίο της Αποκάλυψης ο Χριστός χαρακτηρίζεται ως «ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον» (Απ 5,6).

Ο Πατήρ συμμετέχει προαιωνίως στον Σταυρό, γιατί γεννά από αγάπη προαιωνίως τον Υιόν και εκπορεύει το Άγιο Πνεύμα, και ακόμα γιατί θυσιάζει τον Υιό από αγάπη. «Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ιω. 3,16).

Με την εκούσια σταυρική θυσία Του απάλλαξε τον άνθρωπο από την κυριαρχία του διαβόλου και την τυραννία της αμαρτίας του Αδάμ θεραπεύοντας, και ελευθερώνοντας τη φύση μας, απαλλάσσοντάς την από τη φθορά με την Ανάστασή Του και μεταμορφώνοντάς την σε κατά χάριν αθάνατη και άφθαρτη. Έτσι μας δικαίωσε, μας αποκατέστησε στη δίκαιη θέση για την οποία μας δημιούργησε, δια της μετοχής στη δική του θεωμένη ανθρώπινη φύση.

Ο Σταυρός κατά τον Φιλάρετο Μόσχας είναι συγχρόνως «η αποκάλυψις της αληθούς φύσεως, η υπόδειξις της τελείας ζωής του ανθρώπου ως εκκλησιαστικού όντος». Δηλαδή ο άνθρωπος πρέπει να ζει με αυτήν την αυτοθυσιαστική αγάπη για να φανερώνει ότι είναι κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού.

Αυτό σημαίνει ότι όταν βαπτιστήκαμε στο όνομα της Αγίας Τριάδος ενωθήκαμε με τον Σταυρό και όταν δεχθήκαμε και τον Χριστό, ενταχθέντες στο Σώμα Του, δεχθήκαμε και τον Σταυρό Του. Και όπως ο Χριστός έκανε τέλεια υπακοή στον Θεό Πατέρα Του «μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ» (Φιλιπ 2,8), έτσι κι εμείς πρέπει να δεχόμαστε τον Σταυρό που μας υποδεικνύουν οι εντολές του Χριστού.

Με το «εἴ τις θέλει...» ο Χριστός κανέναν δεν υποχρεώνει να τον ακολουθήσει, δεν καταργεί ό,τι μας έδωσε εκείνος, δηλαδή την «Ἐλευθερία». Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός λέει. «Δέν χρησιμοποίησε ο Θεός άλλο μέσο ή βία, για να ελευθερώσει τον άνθρωπο τον υποδουλωμένο στο θάνατο και στο διάβολο, αλλά τον έσωσε δια του εναθρωπήσαντος Υιού, σταυρωθέντος καί αναστάντος. Η αγιογραφική καί αγιοπατερική διδασκαλία της

Εκκλησίας υπογραμμίζει με σαφήνεια: πρωτον τη σωτηριολογική αλήθεια, ότι ο Θεός τελετουργεί τη σωτηρία του ανθρώπου όχι καταναγκαστικά, αλλά με την ελεύθερη συνεργία του. Δεύτερον την ανθρώπινη συνεργία την θεμελιώνει στο γεγονός ότι ο Θεός μας έπλασε ελεύθερους και δε θέλει να αναιρέσει την έξουσία της ελεύθερης εκλογής πού μας χάρισε, γιατί αυτό θα σήμαινε κατάργηση της κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση Του οντότητάς μας.

Η ελευθερία είναι η «τεθλιμμένη όδός», ο προσωπικός Σταυρός του ανθρώπου. Ο Σταυρός του Χριστου σταυρώνει το σταυρό μας, μας ελευθερώνει, μας κρίνει και αγιάζει όλη τήν ανθρώπινη πραγματικότητα, την βγάζει από κάθε αδιέξοδο και αποτυχία. Έπειτα αυτή φανερώνει πως όταν ο Χριστός καλεί τον κόσμο, δεν κάνει διάκριση, «θέλει πάντας ανθρώπους σωθῆναι...» (1 Τιμ. 2,4), αλλά κανέναν δεν αναγκάζει.

Αυτή είναι η φύση της πνευματικής ζωής. Ο Απόστολος Παύλος ομολογεί: «ένεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν» (=προς χάριν Σου θανατώνουμε το αμαρτωλό θέλημά μας κάθε μέρα), ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς» (=θεωρηθήκαμε σάν προβατα προορισμένα για σφαγή). Και επίσης αναρωτιέται «τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαιοῶν» (Ρωμ 8,33 και 36). (ποιος θα κατηγορήσει τούς εκλεκτούς του Θεού, ο Θεός τους δικαιώνει).

Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός έλεγε μέσω τον προφήτη Ησαΐα (50, 6), έδωσα «καί τά σαγόνια μου γιά νά ραπιστοῦν, τό πρόσωπό μου δέν τό ἔστρεψα ὅταν μέ ἔφτυναν ντροπιάζοντάς με». Διότι πώς θα ενδυναμώνονταν οι μαθητές στον θάνατο υπέρ της αλήθειας; Γι' αυτό και σημειώνει πάλι ο Ίδιος: «Ἐγώ ἔλεγα ὅποιος ἀγαπά τή ζωή του θά

τήν χάσει» (Ίωάν. 12,25). Όταν κρινόταν ο Χριστός σιωπούσε, και ο Ψαλμωδός λέει: «Καί ἔγινα σάν τόν κωφάλαλο ἄνθρωπο, πού δέν ἀκούει καί δέν ἔχει λόγια στό στόμα του» καί συνεχίζει: «Ἐγώ ὅμως δέν ἄκουγα σάν νά ἦμουν κουφός καί σάν βουβός δέν ἄνοιγα τό στόμα μου» (Ψαλμ. 34,15).

Αυτά τα γνωρίσματα έχουν ὅλοι οι ἅγιοι του Θεού, αγαπούσαν διαρκῶς, σιωπούσαν ὅταν αδικούνταν, δεν ἤθελαν να απολογούνται, μόνο μαρτυρούσαν περί του Χριστοῦ και η δικαίωσή τους ἦταν ο Θεός.

Μετά το «εἴ τις θέλει...», αμέσως προσθέτει «ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἄράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι», δηλαδή, ας αρνηθεῖ τελείως τον εαυτό του και ας σηκώσει τον προσωπικό του σταυρό κι ἔτσι ας με ακολουθεῖ. Ο Ιησούς Χριστός ποτέ δεν μεταχειρίζεται βία κι αντί να υπόσχεται, ζητάει ἀπό τους ανθρώπους θυσίες. Ὅχι μόνο δεν καλεῖ με την βία εκείνους που τον ακούνε για πρώτη φορά, μα και δεν κρατάει κοντά του με την βία εκείνους που κάποτε τον ἀκουσαν και πήγαν μαζί του, επειδή δεν κατάλαβαν και δεν μέτρησαν καλά τις ευθύνες τους.

Μιλούσε, λοιπόν, κάποτε και τα λόγια του σ' εκείνους που τον ἀκουγαν φάνηκαν σκληρά («Σκληρός ἔστιν ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;» (Ιω. 6,60) κι ἄρχισαν ἕνας ἕνας να τον εγκαταλείπουν. Τότε ο Χριστός γύρισε και εἶπε στους μαθητές του: «Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;» (Ιω. 6,67).

Ακολουθῶ τον Ιησοῦ δεν σημαίνει, ὅπως συνήθως νομίζουμε, εγκαταλείπω τα πάντα, φίλους, συγγενεῖς, οικείους, εργασία, δημιουργικότητα και ενδιαφέροντα καθημερινά. Αυτή είναι μια

εξωτερική, τυπική και μη ουσιαστική αναχώρηση. Οι μαθητές του Κυρίου ακολουθούσαν τον Ιησού για περιορισμένα χρονικά διαστήματα και πάλι επανέρχονταν στους οικείους τους και στα έργα τους.

Όμως η εσωτερική σχέση και «ακολουθία» τους με τον Κύριο ήταν μόνιμη. Η θεολογική λογική της μαθητείας τους ήταν καθημερινή και απόλυτη. Μαθητεία σημαίνει «είμαι μετά του Ιησού» ζώντας τη ζωή του, και όχι ακολουθώ κάποιον ως οπαδός. Μαθητεία σημαίνει ακολουθώ τα ίχνη που άφησε ο Διδάσκαλος και μιμούμαι τον τύπο και τον τρόπο της ζωής που Εκείνος χάραξε.

Η άρση του σταυρού δεν προβάλλει ως το μεγάλο αδιέξοδο μιας πορείας. Αλλά είναι ελεύθερη επιλογή και πρόταξη μιας απόφασης ζωής. Ο άγιος Μακάριος λέει: «Όταν δέν θέλει ο άνθρωπος, ο Θεός, μολονότι μπορεί, δέν ενεργεί, γιά νά μή καταργήσει τό αὐτεξούσιον, ἐπομένως στή θέληση τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται τό νά δεχθεῖ τήν τελετουργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Ένας από τους τελευταίους πειρασμούς που αντιμετώπισε ο Χριστός ήταν η προτροπή των Ιουδαίων να κατεβεί από τον Σταυρό: «κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ» (Μτ. 27,40). Ο Χριστός δεν το δέχτηκε γιατί αυτό θα ήταν αποτυχία, παρότι στην δική μας ανθρώπινη λογική θα φαινόταν επιτυχία να κατέβαινε από τον Σταυρό και να κονιορτοποιούσε τους εχθρούς του.

Ο Χριστός σταυρώνεται και δεν κατεβαίνει από το Σταυρό, γιατί θέλει να υπερασπιστεί την ελευθερία του ανθρώπου και γιατί ζητά την ελεύθερη αγάπη του. Θα πρέπει να ξαναδιαβάσουμε τον Ντοστογιέφκι, «τό θρύλο τοῦ

Μεγάλου Ίεροεξεταστή» για να μην επαναλαμβάνεται το έγκλημα σε βάρος του ανθρώπου. Να του αφαιρούμε δηλαδή τήν ελευθερία, προσφέροντάς του ευτυχία, ή να μην προδίδουμε τη δωρεά του Σταυρού χάριν ενός συστήματος μαζικής ευτυχίας. Όταν ο Χριστός έλεγε «τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω» (Ματ. 10,39), εννοούσε το Πάθος του με αποκορύφωμα τον Σταυρό του, που υπέμεινε για την σωτηρία του ανθρωπίνου γένους.

Ο Χριστός με την ενανθρώπησή Του προσέλαβε την προ της παραβάσεως καθαρά και αμόλυντη ανθρώπινη φύση (δηλ. την αναμαρτησία), αλλά και το μετά την παράβαση φθαρτό της ανθρώπινης φύσεως, αφού έγινε «ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα» (Γαλ 3,13). Ο Ιησούς Χριστός δέχεται εκουσίως τον θάνατο, και την οδύνη· πάσχει αδίκως και δι' αυτού του τρόπου θεραπεύει την ανθρώπινη φύση, κατακρίνοντας την προαιρετική και φυσική αμαρτία. Για όλους λοιπόν, τό ἴδιο σταυρώθηκε ὡς ἄνθρωπος, ὄχι ὅμως γι ατὶς δικές του ἁμαρτίες, πράξεις καὶ ἐπιθυμίες: «Αὐτός δέν ἔπραξε καμία ἁμαρτία οὔτε βρέθηκε δόλος στό στόμα του, ὅταν τόν κοροΐδευαν δέν ἀνταπέδιδε τίς κοροΐδίες, ὅταν ὑπέφερε δέν ἀπειλοῦσε»(Α' Πέτρο. 2,22). Κατά τον Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο: «ἐπειράσθη, ἵνα νικήσωμεν· ἠτιμάσθη, ἵνα δοξάσῃ· ἀπέθανεν ἵνα σώσῃ». Το πικρό «ποτήριον» του Χριστού έγινε για μας γλυκύτατο.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία μας ως Σώμα Χριστού είναι εσταυρωμένη γι' αυτό και αναστημένη. Όπως εναντίον του Χριστού εξεστράτευσε ολόκληρη η ανθρώπινη μοχθηρία και το σατανικό μίσος, έτσι και εναντίον του πραγματικού Του σώματος, της Εκκλησίας επιτίθεται η ανθρώπινη κακία. Ο Ιησούς Χριστός είπε:

«τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε» (Μρ 10,39). Αυτό συνέβη με τους μαθητές Του· περιφρονήθηκαν, διώχθηκαν, υπέστησαν τα πάντα, ακόμα και τον μαρτυρικό θάνατο. Όσοι απ' αυτούς δεν πέθαναν μαρτυρικά, δεν είναι γιατί δεν είχαν χάρη μαρτυρίου, αλλά γιατί δεν δόθηκαν οι κατάλληλες συνθήκες. Πάντως όλοι έζησαν μαρτυρικά.

Σταυρός είναι και η αγάπη που πρέπει να δείχνουμε στους άλλους. Η αγάπη από τη φύση της είναι υπέρβαση του «εγώ», είναι ελευθερία από τον ίδιο τον εαυτό μας και τότε γίνεται κένωση, σταυρός, θυσία. Η ελευθερία είναι το αγαπητικό άνοιγμά μας προς τους άλλους. Οι λεγόμενες ατομικές ελευθερίες επαυξάνουν την αιχμαλωσία και το αδιέξοδο του ανθρώπου, όταν γνωρίζουμε πως ο άνθρωπος ορίζεται από τις σχέσεις του και σώζεται από την καρδιά του. Δεν υπάρχει απλώς η ελευθερία, αλλά η «συνελευθερία». Η Χριστιανική ελευθερία δεν σταυρώνει αλλά σταυρώνεται, δεν διεκδικεί αλλά θυσιάζεται, δεν απαιτεί αλλά μοιράζεται. Είναι συσταύρωση με τους άλλους. Είναι διακονία αγάπης, αγάπης σταυρωμένης. Ο Χριστός σταυρώθηκε κι έδειξε την αγάπη του σε μας κι εμείς σταυρωνόμαστε καθημερινά για να φανερώσουμε την αγάπη μας στους άλλους. Ο Σταυρός του Χριστού είναι η μαρτυρία της ελεύθερης αγάπης είναι η θεία δυνατότητα να ξεπερνούμε όλα τα ψευτοδιλήμματα που ορθώνονται μπροστά στην ελευθερία μας. Η ελευθερία μας, με ένα λόγο, είναι η αγάπη. Ο ορθόδοξος είναι άοπλος κατά τα λοιπά, αλλά οπλισμένος με την αγάπη, πολεμάει με την αγάπη, και εδώ φανερώνεται ως συσταύρωση και συνελευθερία, επειδή η ελευθερία και η αγάπη δεν υπάρχουν χωρίς τον άλλο, δηλαδή χωρίς τόν πλησίον.

Ο Απόστολος Παύλος γράφοντας στον μαθητή του Τιμόθεο υπογραμμίζει ότι πάσχει και υποφέρει για την μετάδοση του Ευαγγελίου του Χριστού και τον καλεί να συγκακοπάθει και εκείνος για το Ευαγγέλιο αυτό. Η ψυχή του ανθρώπου είναι εγκαταλειμμένη πάνω στο δικό της άυλο σταυρό και έτσι κάθε πιστός που μετέχει δια του βαπτίσματος στην πνευματική ιεροσύνη, ιερουργεί την δική της σωτηρία. Σταυρός ως πόνος είναι η θέα της αμαρτίας που υπάρχει μέσα μας. Βλέπουμε με τη δύναμη της χάριτος την αρρώστια να μαστίζει την ύπαρξή μας. «Ἐταράχθη τὰ ὀσᾶ μου» (Ψλ 6,3) «ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυχή μου καὶ ἡ ζωὴ μου τῷ ἄδῃ ἤγγισεν» (Ψαλμ. 87,4). Τα αμαρτωλά πάθη λυμαίνονται την φύση μας και μέσα από τον πόνο φωνάζουμε: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με τον αμαρτωλό». Ο Θεός, λοιπόν, στον Σταυρό ζητά την ελευθερία του ανθρώπου, που είναι άσκηση καί πάλη, μεταμέλεια και μετάνοια, διαρκής μεταμόρφωση και αλλαγή, που ταυτίζεται με την ευαγγελική απλότητα και καθαρότητα της καρδιάς, με την αλήθεια που ελευθερώνει.

Σταυρός είναι ο πόνος στην προσπάθειά μας να τηρήσουμε τις εντολές του Χριστού για να μπορούμε να φθάσουμε στην τελειότητα. Βλέπουμε την αδυναμία μας και τότε κλαίμε, φωνάζουμε, ζητούμε έλεος και χάρη.

Ὁ Γέροντας Σωφρόνιος λέει: «...ὅτε ὁμως διὰ τοῦ ἐμφανισθέντος εἰς ἐμέ φωτός ἔβλεπον τό βάθος τῆς πτώσεώς μου, τότε ἤρχετο κλαυθμός, τόν ὁποῖον δέν ἠδυνάμην νά ἀναχαιτίσω... ἀλλά ἐκ τῆς φρίκης ταύτης τῆς μετανοίας ἐγεννήθη ἐμοί προσευχή ἰδιαιτέρας ἀπογνώσεως, ἣτις ἐβύθισεν ἐμέ εἰς θάλασσαν δακρῶν..καί ἡ

παράφορος αὐτή προσευχή εἴλκυσεν τὴν συμπάθειαν του ὑψίστου Θεοῦ».

Σταυρός είναι και ο πόνος για την λήθη του Χριστού από τους ανθρώπους που μας περιβάλλουν. Ο Σταυρός όμως αυτός της πίστεως εμπνέεται από την Ανάσταση και αναφέρεται σ' αυτήν. Ἐτσι αυτός ο πόνος ἔχει στοιχεία χαράς και ευφροσύνης πνευματικής, είναι χαρμολύπη.

Εσύ, Χριστέ, χαροποίησες με το Σταυρό σου τα πέρατα του κόσμου, γιατί αφού φανερώθηκες, εκ των νεκρῶν Ανάσταση δώρισες σ' αυτούς πού ήταν στον Ἄδη και φώτισες με το φῶς της θεογνωσίας τις καρδιές των ανθρώπων. Γι' αυτό ο Σταυρός είναι στήριγμα, ελπίδα, παρηγοριά, είναι η δόξα του Χριστού, της Εκκλησίας, της ορθοδόξου θεολογίας και όλων μας. «Ὁ Χριστός μᾶς ἀπελευθέρωσε γιά νά εἴμαστε ἐλεύθεροι. Παραμένετε σταθεροί καί μή θελήσετε νά ὑποταχθεῖτε πάλι σέ ζυγό δουλείας» (Γαλ. 5,1). Διότι, «Ἐάν σεῖς παραμείνετε στό λόγο μου, θά εἴστε πραγματικά μαθητές μου καί θά γνωρίσετε τὴν ἀλήθεια καί ἡ ἀλήθεια θά σᾶς ἐλευθερώσει... Ἐάν, λοιπόν, ὁ Υἱός σᾶς ἐλευθερώσει, τότε θά εἴστε πραγματικά ἐλεύθεροι» (Ἰω. 8,32-36).

Βιβλιογραφία

---

1. Ανδρ. Θεοδώρου: Απαντήσεις σε ερωτήματα σωτηριολογικά, σελ.57-60,90-93,126-127
2. Γεωργίου Μαυρομάτη: Η παραδοθείσα πίστις- Κατήχησις ΙΓ (13) Κυρίλλου Ιεροσολύμων.
3. Ιερομονάχου Γρηγορίου: Η Θεία Λειτουργία